

پیشگفتار

رشته‌های فوریت‌های پزشکی از رشته‌های نوپایی است که با هدف تربیت نیروی انسانی ورزیده جهت ارائه خدمات مؤثرتر به مصدومین حوادث و فوریت‌های پزشکی توسط وزارت بهداشت به رشته‌های علوم پزشکی افزوده شده است. با عنایت به نوپایی این رشته، نیاز به منابع و کتب مطابق با سرفصل دروس جهت بهره‌برداری دانشجویان این رشته بیش از پیش احساس می‌شد و نیز با توجه به گستردگی مبحث اصول پرستاری، کتاب حاضر براساس آخرین سرفصل ارائه شده توسط شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی تحت عنوان «کتاب اصول و فنون مراقبت‌ها» به رشته تحریر درآمده است. در جمع‌آوری این مجموعه سعی گردیده از آخرین منابع معتبر و معرفی شده توسط شورای عالی برنامه‌ریزی به زبان ساده و روان و متناسب با نیاز دانشجویان این رشته استفاده گردد تا در جهت ارتقاء کیفیت مراقبت از بیمار بکار گرفته شود این کتاب قابل استفاده برای سایر رشته‌های علوم پزشکی (از جمله اتاق عمل، مامایی، پرستاری و...) نیز می‌باشد.

لازم به ذکر است که این کتاب خالی از نقص و کاستی نبوده و بدون شک انتقادات و پیشنهادات همکاران و دانشجویان می‌تواند در رفع نواقص و پربار شدن بار علمی این مجموعه کمک نماید.

امید است کتاب حاضر مورد استفاده تمامی مطالعه‌کنندگان آن قرار گیرد و توانسته باشیم گامی هر چند کوچک در جهت اعتلای این رشته برداریم.

فهرست

صفحه	عنوان	صفحه	عنوان
۲۳	۳- نیازهای محبت و تعلق داشتن	۱۶	فصل ۱ - مفهوم سلامت و بیماری
۲۴	۴- نیازهای اعتماد به نفس (عزت نفس)	۱۶	تعاریف سلامتی
۲۴	۵- نیاز به تعالی نفس	۱۶	طیف سلامتی - بیماری
۲۴	نیاز به دانستن و فهمیدن	۱۷	تعریف بیماری
۲۴	نیازهای زیباشناختی	۱۷	علل بیماری‌ها
۲۴	ایمنی	۱۷	سیر طبیعی بیماری
۲۵	ایمنی و امنیت در صحنه حادثه	۱۸	مرحله آمادگی
۲۵	حفاظت از خود در برابر صدمات تصادفی	۱۸	مرحله قبل از بروز علائم بیماری
۲۵	موقعیت‌های تهدیدکننده حیات	۱۸	مرحله بالینی بیماری
۲۶	حوادث ناشی از مواد خطرناک	۱۸	مرحله ناتوانی
۲۶	خشونت و جنایت	۱۸	سطوح پیشگیری
۲۷	اجسام ناپایدار و اجسام نوک تیز	۱۸	پیشگیری سطح اول
۲۷	موقعیت‌های نجات خاص	۱۸	پیشگیری سطح دوم
	فصل ۳ - اصول و روش‌های برقراری ارتباط با مددجویان	۱۹	پیشگیری سطح سوم
۲۹	و سایر اعضای تیم درمانی	۱۹	مسائلی که درباره یک بیماری بررسی می‌شود
۲۹	اصطلاحات	۱۹	بیماری حاد و مزمن
۲۹	ارتباط درمانی	۱۹	بیماری حاد
۲۹	ارتباط غیرکلامی	۱۹	بیماری مزمن
۲۹	ارتباط کلامی	۲۰	مشخصات بیماری مزمن
۲۹	همدردی	۲۰	عوامل مؤثر بر سلامتی و بیماری
۲۹	همدردی	۲۰	معیارهای سنجش سلامت
۲۹	فرایند ارتباط	۲۰	ارتقاء سلامتی و پیشگیری از بیماری
۲۹	فرستنده	۲۲	فصل ۲ - نیازهای اساسی انسان
۲۹	پیام	۲۲	تعریف نیاز:
۳۰	کانال	۲۲	۱- نیازهای فیزیولوژیکی
		۲۳	۲- نیازهای ایمنی و امنیت

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
روش کار ساکشن کردن قسمت های بینی حلقی و	۵۹	فاکتورهای مؤثر در التیام زخم	۷۶
دهانی حلقی	۵۹	عوارض زخم	۷۷
روش کار ساکشن کردن تراکیاستومی	۶۰	اصول مراقبت از زخم های باز	۷۷
روش کار ساکشن کردن از طریق لوله تراشه	۶۲	اصول مراقبت از زخم های بسته	۷۷
فصل ۶ - درد و تسکین آن	۶۴	پانسمان	۷۷
تعریف درد	۶۴	انواع روش های پانسمان	۷۷
فرآیند درد	۶۴	انواع پانسمان های زخم	۷۸
دریافت درد	۶۴	تکنیک انجام پانسمان زخم	۷۸
انتقال محرک درد	۶۴	پانسمان مرطوب به خشک	۷۹
درک درد	۶۵	بانداز و باندپیچی	۷۹
واکنش به درد	۶۶	مواد کاربرد بانداز	۷۹
تعریف انواع دردها	۶۶	اصول کلی بانداز	۷۹
طبقه بندی درد	۶۷	انواع باندها	۸۰
درد حاد	۶۸	تکنیک بانداز کردن	۸۰
درد مزمن	۶۸	تکنیک بانداز:	۸۰
بررسی و شناخت تجربه درد	۶۸	بانداز به روش هشت لاتین (8)	۸۲
ابزار بررسی درد	۶۹	فصل ۸ - اصول ضد عفونی و استریلیزاسیون، ایزولاسیون	
تسکین درد	۷۰		۸۵
آموزش به مددجو در ارتباط با درد	۷۰	اصول ضد عفونی و استریل کردن	۸۵
دستکاری عوامل مؤثر بر تجربه درد	۷۰	چرخه عفونت	۸۵
اقدامات غیرتهاجمی تسکین درد	۷۰	ضد عفونی و استریل کردن	۸۶
انحراف فکر: (انحراف حواس)	۷۰	عوامل مؤثر در انتخاب روش های ضد عفونی	۸۶
طب فشاری	۷۱	مرکز استریل کردن	۸۶
طب سوزنی	۷۱	کنترل عوامل عفونت را توسط ضد عفونی	۸۶
تسکین درد توسط اقدامات دارویی	۷۲	پاکسازی و تمیز کردن وسایل و تجهیزات	۸۷
بی حسی موضعی	۷۲	ضد عفونی کردن	۸۷
فصل ۷ - مراقبت از زخم ها، پانسمان و بانداز	۷۴	محلول های شیمیایی	۸۷
طبقه بندی زخم ها	۷۴	محلول های جدید ضد عفونی کننده	۸۸
زخم های بسته	۷۴	ضد عفونی کننده های فیزیکی	۸۸
زخم های باز	۷۴	استریل کردن	۸۹
زخم های عمدی	۷۵	روش های استریل کردن	۸۹
زخم های غیرعمدی	۷۵	حرارت مرطوب	۸۹
التهاب و التیام زخم	۷۵	حرارت خشک	۸۹
مراحل التیام زخم	۷۵	استریل کردن توسط گاز اکسید اتیلن	۸۹
انواع روش های التیام زخم	۷۵	اشعه ها	۹۰

(طرح درس اصول و فنون مراقبتها)

نام درس: اصول و فنون مراقبتها

کد درس: ۹۰

پیش نیاز: تشریح و فیزیولوژی

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی

آشنایی دانشجویان رشته فوریت‌های پزشکی با مفاهیم اساسی مرتبط با ارائه مراقبت فوری به مددجویان و کسب توانایی‌های لازم به منظور اجرای دستورالعمل‌های بالینی پایه با تکیه بر رعایت قوانین، مقررات، اخلاق حرفه‌ای و بکارگیری احکام اسلامی.

شرح درس

اصول و فنون مراقبت‌ها از جمله دروسی است که به منظور آماده‌سازی دانشجویان برای مراقبت از مددجویان در راستای ارتقاء، تأمین و حفظ سلامت آنان آموزش داده می‌شود. در این درس دانشجویان ضمن آشنایی با مفاهیم اساسی مراقبت و کسب مهارت‌های عملی در مرکز مهارت‌های بالینی با استفاده از مانکن و بیمار نما مهارت‌های لازم را بدست می‌آورند...

رئوس مطالب نظری: (۱۷ ساعت)

- مفهوم سلامت و بیماری.
- نیازهای اساسی انسان و نقش کاردان فوریت پزشکی در برآوردن آن نیازها.
- اصول و روش‌های برقراری ارتباط با مددجویان و سایر اعضای تیم درمانی.
- مفهوم درد و روش‌های تسکین درد.
- انواع زخم و روش‌های مراقبت از آن.
- علائم حیاتی و روش‌های اندازه‌گیری (فشار خون، نبض، تنفس، درجه حرارت، رنگ پوست و...).
- اصول ضد عفونی و استریلیزاسیون.
- اصول و روش آماده کردن و تجویز دارو.

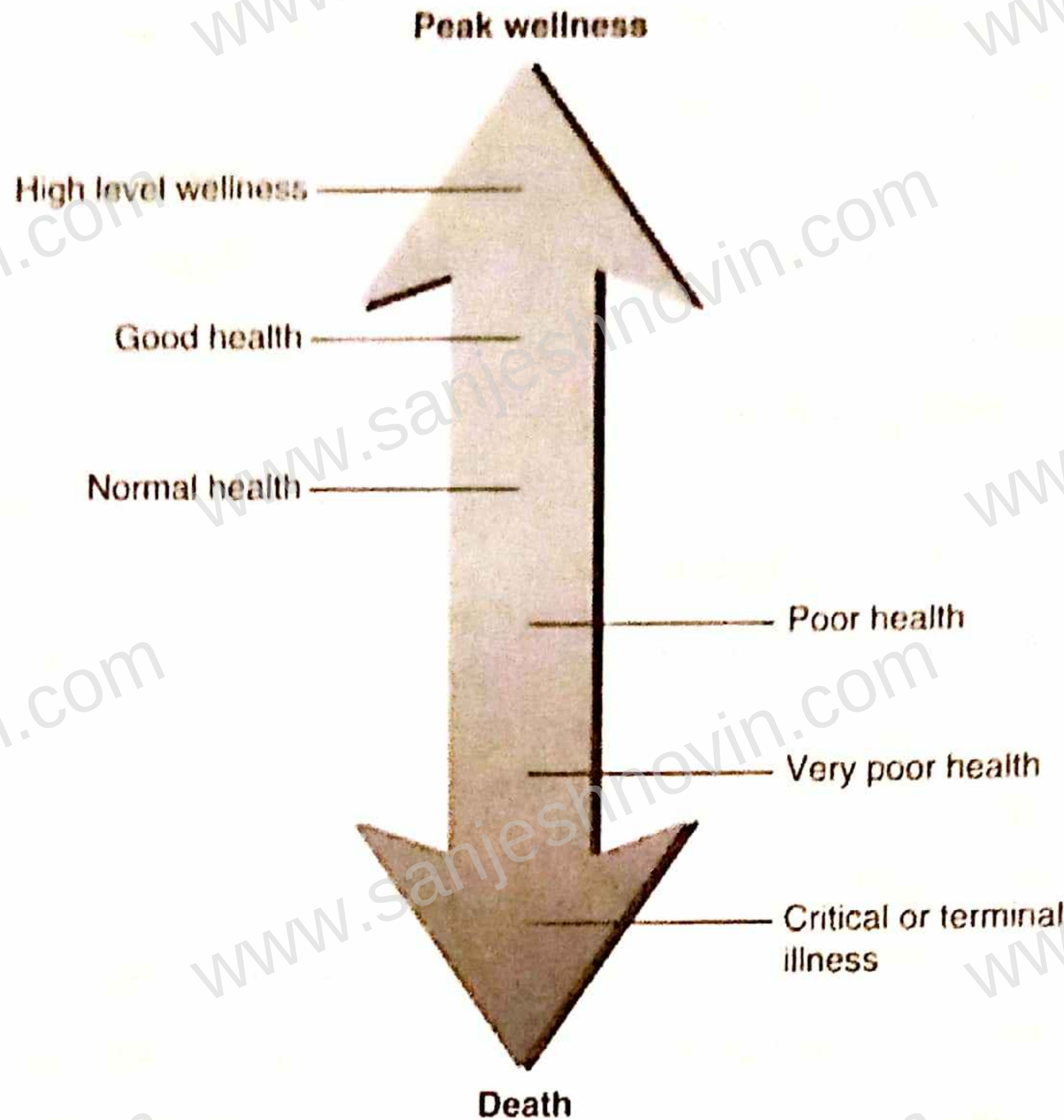
- روش ها و مهارت های استفاده از اکسیژن درمانی.
- تدابیر لازم در رفع مشکلات شایع دفع ادراری.
- احکام اسلامی در مراقبت از مددجویان.

رتوس مطالب عملی: (۲۴ ساعت)

- شست و شوی دست.
- پوشیدن دستکش.
- برقراری محیط استریل.
- وارد کردن سوند بینی - معده ای و شستشوی معده.
- سوندگذاری در مثانه و مراقبت های مربوطه.
- اکسیژن درمانی از طریق ماسک، سوند بینی و کانولا.
- ساکشن دهانی - حلقی، بینی - حلقی و تراکئوستومی.
- شست و شو، تمیز کردن و پانسمان زخم و مراقبت از دِرَن.
- بانداژ قسمت های مختلف بدن.
- آماده سازی دارو.
- دارو دادن به روش خوراکی، زیرزبانی و استنشاقی.
- تزریق دارو به روش داخل جلدی، زیر جلدی، داخل عضلانی و وریدی.
- تکنیک های جداسازی و کاربرد محافظ ها (گان، ماسک، دستکش، عینک، نقاب صورت)
- بکارگیری کیسه آبگرم و آب سرد.
- انواع پوزیشن بیمار.

فصل اول < مفهوم سلامت و بیماری

- تعاریف سلامتی
- طیف سلامتی و بیماری
- تعریف بیماری
- علل بیماری‌ها
- سیر طبیعی بیماری
- مرحله آمادگی
- مرحله قبل از بروز علائم بیماری
- مرحله بالینی بیماری
- مرحله ناتوانی
- سطوح پیشگیری
- پیشگیری سطح اول
- پیشگیری سطح دوم
- پیشگیری سطح سوم
- مسائلی که درباره یک بیماری بررسی می‌شود
- بیماری‌های حاد و مزمن
- عوامل مؤثر بر سلامتی و بیماری
- معیارهای سنجش سلامتی
- ارتقاء سلامتی و پیشگیری از بیماری

شکل (۱-۱): طیف سلامتی - بیماری

تعریف بیماری

بیماری نیز توسط هر فردی که تغییری را در سلامتی تجربه می‌کند به‌طور فردی تعریف می‌شود. ارائه تعریف استاندارد از بیماری همانند سلامتی مشکل است. اغلب واژه‌های بیماری^۱ و ناخوشی^۲ به مفهوم فرایندی مشابه و مترادف تلقی می‌گردند. بیماری واژه‌ای پزشکی (طبی) است به منظور تغییری پاتولوژیک در ساختمان یا عملکرد جسمی یا روانی است. یک بیماری دارای علائم و مرزهای خاصی می‌باشد.

ناخوشی، پاسخ فردی نسبت به یک بیماری است که در طی آن سطح عملکرد فرد در مقایسه با سطوح قبلی وی تغییر می‌یابد و این پاسخ برای هر شخصی انفرادی بوده و تحت تأثیر ادراکات خود فرد و اطرافیان، ارزش‌های فرهنگی، مذهبی می‌باشد.

یک فرد ممکن است دچار یک بیماری باشد ولی همچنان از حداکثر عملکرد و کیفیت زندگی برخوردار باشد.

علل بیماری‌ها

۱- نقصان‌های ارثی - ژنتیکی: (مانند لب شکری،

شکاف کام، هموفیلی، تالاسمی و...)

۲- عفونی

۳- افزایش یا نقصان تولید ترشحات بدن: (مثل هورمون‌ها، آنزیم‌ها و...)، اختلالات متابولیک

۴- واکنش عمومی نسوج به صدمه و تحریک: مانند شکستگی استخوان

۵- عوامل فیزیکی: گرما، سرما

۶- عوامل شیمیایی

۷- مواد بیولوژیکی و سموم

۸- واکنش فیزیولوژیکی و عاطفی به استرس، بیماری روان‌تنی (سایکوسوماتیک)

۹- حساسیت (آلرژیک)

سیر طبیعی بیماری

سیر بیماری غالباً از قاعده معینی پیروی نمی‌کند و در نتیجه نقطه تغییر «بیمار» از «غیربیمار» ممکن است قراردادی باشد. منظور از سیر طبیعی بیماری، دوره بیماری در زمان طولانی است که از درمان متأثر نمی‌شود. در این قسمت مسیر طرح بیماری به عنوان چهارچوبی برای

فصل ۱۴ - انواع پوزیشنهای بیمار (وضعیت دادن به بیمار)

گاهی بیماران باید برای مقاصد درمانی، در پوزیشن خاصی قرار گیرند. بعضی از این دلایل شامل حفظ وضعیت صحیح بدن، جلوگیری از اثر انقباضی چسبندگی‌ها، بهبود در ناز، تسهیل تنفس و جلوگیری از آسیب پوستی در نواحی استخوانی بدن است. بعضی از این وضعیتها عبارتند از:

۱- وضعیت نشسته^۱

وضعیت نشسته یکی از متداولترین وضعیتها است. این وضعیت سبب بهتر شدن عملکرد قلب و تنفس بیمار شده زیرا احشاء شکمی به سمت پایین قرار دارند، در نتیجه اتساع قفسه سینه بهتر انجام می‌شود. این وضعیت شامل دو نوع نشسته کامل^۲ و نیمه نشسته^۳ می‌باشد. در وضعیت نشسته کامل سر تخت در زاویه ۹۰ درجه قرار داده می‌شود و روی میز جلوی بیمار بالشی گذاشته می‌شود. در وضعیت نیمه نشسته سر تخت در زاویه ۴۵ - ۱۵ درجه قرار داده می‌شود. در این وضعیت، نقاط اصلی که وزن بدن را تحمل می‌کنند شامل پاشنه‌ها، ساکروم و قسمت‌های خلفی ایلیم هستند که باید در هنگام مراقبت از پوست بیمار به این نواحی توجه بیشتری شود.

وسایل مورد نیاز جهت قراردادن بیمار در وضعیت نشسته:

۱- بالش ۲- رول ۳- ملافه ۴- تخته کف پا

تکنیک قراردادن بیمار در وضعیت نشسته

۱. سر تخت را به اندازه دلخواه بالا ببرید و بیمار را در وضعیت نشسته (۹۰ درجه) یا نیمه نشسته (۴۵ - ۱۵ درجه) قرار دهید.
۲. یک بالش کوچک زیر سرو شانتهای بیمار قرار دهید.

۳. پشت بیمار را به سطح محکم و سفتی تکیه دهید.

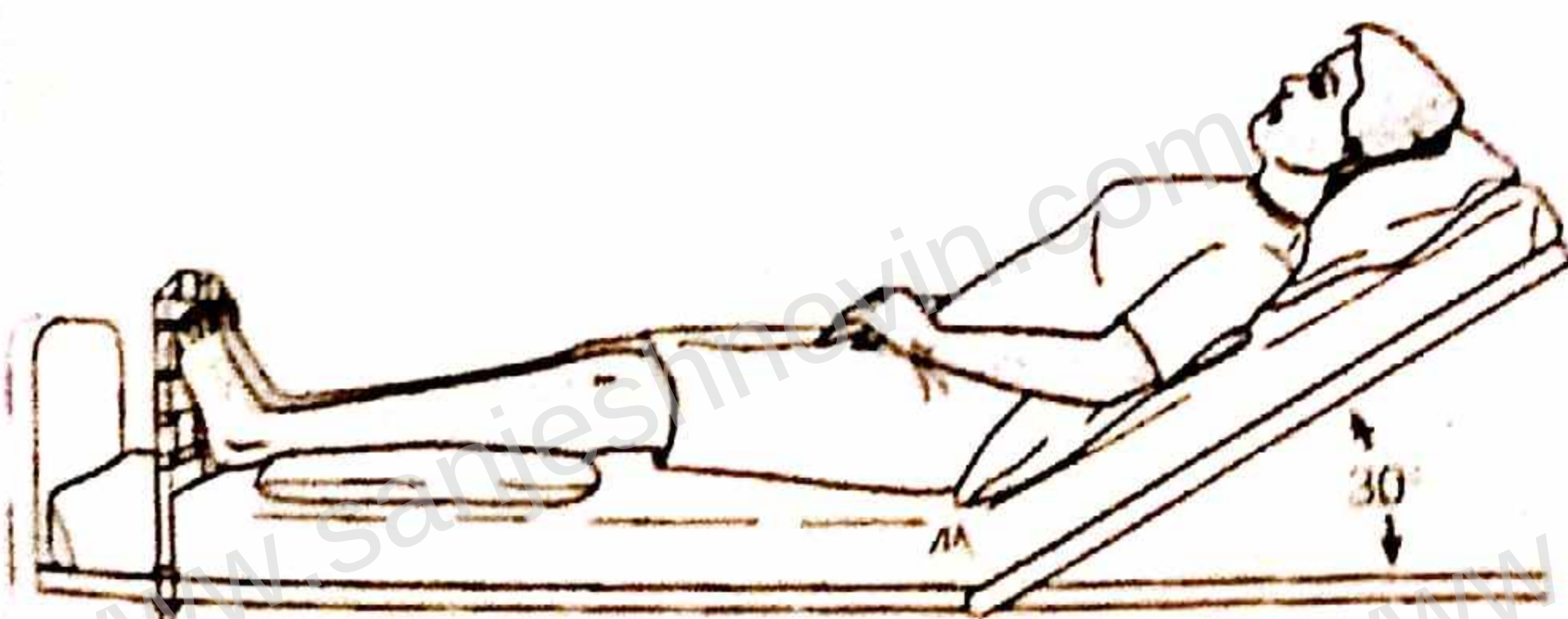
۴. ساعد بیمار را روی بالشی قرار دهید و طوری بالا نگهدارید که شانتهای کشیده نشود و دست را طوری روی بالش قرار دهید که با ساعد وضعیت طبیعی داشته باشد و نسبت به آرنج کمی بالاتر باشد. در صورت لزوم از آتل مج دست استفاده شود.

۵. برای جلوگیری از چرخش ران به سمت خارج یک رول در کنار پاها قرار دهید.

۶. برای جلوگیری از افتادگی پا، از تخته پایی یا کفش پارچه‌ای بلند استفاده نمایید.

۷. در مورد احساس راحت بودن از بیمار سؤال نمایید و در صورتیکه ناراحت بود وی را در وضعیت صحیحی قرار دهید.

۸. بیمار را پوشانده و نرده کنار تخت را بالا بکشید. (شکل ۱-۱۴)

شکل ۱- ۱۴: وضعیت نیمه نشسته